

14. Шовкун І. Трансформація структури економіки України в умовах війни. Теоретичні та прикладні питання економіки. Збірник наукових праць. Вип. 1 (44). – К.: ТОВ «ЦП «КОМПРИНТ». 2022, Вересень. С. 133 – 144.

Шульга С. В.,
доктор економічних наук, доцент
професор кафедри обліку, аудиту та оподаткування,
Національна академія статистики, обліку та аудиту, м. Київ

КОНСАЛТИНГ В ОПТИМІЗАЦІЇ ПОДАТКОВОГО НАВАНТАЖЕННЯ ПІДПРИЄМСТВ

Зміни в економічному і політичному середовищі країни, що виникли під впливом війни із росією, продовжуються у всіх сферах господарського життя, але найбільш суттєвими вони виявились там, де зміст економічних відносин між суб'єктами ринку набуває вкрай важливого значення. До таких сфер належать фінансово-економічні, зокрема, податкові відносини між юридичними і фізичними особами та державою при оподаткуванні їхньої діяльності та сплаті податків. Тому вибір підприємствами системи оподаткування та механізмів управління податковим навантаженням є важливою складовою стратегії подальшого розвитку.

В широкому розумінні, з позицій практики, податкове навантаження кожного суб'єкта господарювання проявляється через величину сплачених податків за певний звітний період. Як науковий термін, податкове навантаження відображує рівень сплати податків суб'єктом до різних бюджетів, відносно його обсягів діяльності (доходу). В системі чинного законодавства для визначення податкового навантаження використовуються різні методики оцінки на мікро- та макрорівнях (зокрема, величина податкового навантаження впливає на наповнення бюджету, при реєстрації податкової накладної з податку на додану вартість податкове навантаження впливає на процес «реєстрація-зупинення», і т. ін.). Використовуючи зазначені методики, кожен господарюючий суб'єкт самостійно приймає рішення щодо вибору альтернативних способів оподаткування, згідно вимог чинного законодавства країни [2; 4]. Проте, варто зазначити, що до надзвичайно важливих проблем, що поставлені перед податковою системою України як на сьогоднішній день, так і після закінчення війни із росією, на етапі відбудови вітчизняної економіки, – є створення ефективної податкової системи для управління фінансово-господарською діяльністю підприємств з метою забезпечення прибутковості їхньої діяльності та гармонійного сталого розвитку в довгостроковому періоді.

Одним із найважливіших завдань для розв'язання даної проблеми є формування системи управління податковим навантаженням, за умов функціонування якої податки забезпечували б фіскальну функцію (формування доходів бюджету), а також сприяли зростанню соціальних стандартів населення країни, підвищенню матеріально-технічного та екологічного аспектів діяльності підприємств, стимулювали підприємницьку діяльність, ощадливе виробництво, зростання якості виробництва продукції та надання послуг.

Багато факторів під час створення податкової системи України призвело до необхідності застосування зарубіжної практики її формування. До них слід віднести наступні: недостатній досвід в оцінюванні результатів дії економічних законів ринкової економіки та управління оподаткуванням у багатоукладній економіці, мала кількість наукових та методичних розробок з проблем оподаткування в спеціальній економічній літературі, дефіцит висококваліфікованих кадрів за даним напрямом економічних відносин. Таким чином, обраний шлях формування національної податкової системи за принципом розбудови податкових систем високорозвинених європейських країн в той період, коли економіці нашої країни не під силу було витримати такий рівень податкового навантаження, призвів до виникнення багатьох соціально-економічних проблем. Основними із них є наступні: різний податковий тиск на окремі категорії платників податків; недодержання принципу справедливості при розподілі суспільних та соціальних ресурсів; надмірне податкове навантаження на платників податків; тінізація української економіки; зубожіння окремих верств населення; сприяння поглибленню загальної економічної кризи та багато інших. І навіть впровадження прогресивних правил нового Податкового кодексу [4] не дозволило повною мірою змінити це становище до кращого.

На сьогоднішній день ситуація ускладнюється війною із росією, тому зміни в оподаткуванні відбуваються майже щоденно [3]. Це посилює нестабільність діючої податкової системи і призводить до виникнення численних проблем, що пов'язані з управлінням податковим навантаженням підприємств. За таких умов суб'єктам господарювання не під силу оперативно оцінювати всі зміни в податковому законодавстві та об'єктивно здійснювати вибір умов і варіантів оподаткування для цілей зменшення податкового навантаження.

Зазначені обставини дозволяють зробити висновок про життєву необхідність активного провадження консалтингу, особливо податкового консалтингу, в сферу підприємництва, як додаткового інструменту в пошуку шляхів оптимізації податкового навантаження [1].

Податковий консалтинг у сучасній вітчизняній економіці є потужним джерелом зростання конкурентоспроможності підприємств й підвищення

ефективності їх діяльності. Тому повноцінна відбудова національної економіки після закінчення війни, її функціонування під час військових дій потребують активного розвитку галузі консалтингу з проблем податкової діяльності.

Саме податковий консалтинг як інструмент високоефективного, незалежного консультування спроможний забезпечити варіант оптимального податкового навантаження господарюючих суб'єктів із підтримкою динамічної зміни технологій і методик ведення бізнесу, його діджиталізації, нарощування масштабів інтелектуального капіталу, стрімкої модернізації виробничих технологій та бізнес-процесів [1]. В площині вирішення окреслених проблем першочерговим є завдання розвитку національного інституційного середовища та сприяння реалізації комплексу організаційно-економічних заходів, спрямованих на вдосконалення інформаційного забезпечення консалтингової діяльності, скорочення консалтингових послуг, що надаються іноземними компаніями, та розширення сфери консалтингових послуг, що надаються українськими висококваліфікованими фахівцями, що потребує проведення подальших наукових досліджень за даним напрямом.

Список використаних джерел

1. Косіченко І. І. Стратегічні пріоритети розбудови вітчизняного консалтингового бізнесу в сучасних умовах. Бізнес Інформ. 2020. №9. С. 270–276. URL: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-9-270-276>
2. Інформація з сайту Спілки податкових консультантів України. URL: <http://www.taxadvisers.org.ua/index.html>
3. Податкове навантаження на бізнес під час війни – результати дослідження LIGA ZAKON https://biz.ligazakon.net/news/212784_podatkove-navantazhennya-na-bznes-pd-chas-vyni--rezultati-doslzhennya-liga-zakon
4. Податковий кодекс України. URL: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>